

Virpi Kaartinen
Sirpaleita Oriveden Opistolta

Muistoja ja kirjoitelmia kansanopistovuosilta 1967 - 1986

ISBN 978-952-92-4850-6 2009

"Kansanopistotyö antoi minulle uskon omiin kykyihini ja uskon ihmiseen. Se opetti epäsäännölliseen työntekoon ja haastoi itsensä jatkuvaan kehittämiseen puheviestinnän opettajana. Opiskelijoiltani sain valmiuksia stressin sietoon ja erilaisuuden ymmärtämiseen. He opettivat kärsivällisyyttä, rakkautta ja kasvamista sosiaalisissa taidoissa.

Minua ei häirinyt, että työaika kesti aamuvarhaisesta iltamyöhään tai että sisäoppilaitoksen opettajana opiskelijoiden keskellä asuessani olin aina päivystysvuorossa. Jouduin paneutumaan nuorten iloihin ja suruihin, heittelemään yöllä ulos kutsumattomia vieraita, lainaamaan rahaa, ompelukonetta ja paistinpannua. Ja opin olemaan hermostumatta herättyäni kolmen aikaan yöllä käytävällä järjestettyjen improvisoitujen lettukestien ilonpitoon.

Opin varautumaan kaikkeen: en hämmästynyt, vaikka aamulla töihin tullessani saatoin ovella saada värillisen nauhan ja joku, jolla oli samanvärinen nauha, halasi minua. Tai että kuvataiteilijat olivat yöllä sisustaneet lehtiäulan tilat niin uusiksi, etten ollut löytää luokan ovea.

En unohda koskaan riemua, kun näyttelijäni onnistuivat ensi-illassa, enkä tunnelmaa, kun juhlien päätteeksi myöhään yöllä muodostimme toveripiirin ja käsi kädessä lauloimme: *Jo lännen rannalla ruskottaa, jo illan aurinko sinne saapi.*

Minun kansanopistossani tärkeinä asioina pidettiin osallistumista ja välittämistä, vastuun ottamista itsestä ja muista, ympäristöstä ja koko maailmasta. Siellä olen kokenut parhaimpina asioina vuorovaikutuksen, yhdessä tekemisen ja yhdessä oppimisen ilon."

Satavuotias Oriveden Opisto on niitä maamme johtavia kansanopistoja, joka on aina ollut aikaansa edellä. Jo varhain se otti opetusohjelmaansa taiteet, luonnon- ja ympäristönsuojelun, kansainväliset asiat, tasa-arvon ja kehityksiaapolitiikan. Pedagogiikkaa uudistettiin: syntyivät teemaviikot, opintojen ohjaus ja opintojen seuranta. Kokeiltiin luovaa ilmaisutaitoa ja projektiopetusta, menttiin mukaan progressiiviseen kansanopistoliikkeen, perustettiin opistoneuvostot ja rakennettiin periodiluku. Opistolla luennoi joka vuosi useita ammattinsa huipputaiteilijoita niin tieteen kuin taiteenkin alalta. Opettajia lähetettiin kursseille sekä Suomeen että ulkomaille. Pohjoismaiset yhteydet olivat hyvät. Oriveden Suvi lyhytkursseineen kehittyi tunnetuksi instituutioksi.

Tärkeänä tekijänä aineistossa nousee esiin perinteisen kansanopistoelämän ja -koulutuksen radikaali muutos 1960-luvun lopusta alkaen. USA:ssa ja Euroopassa nuoriso alkoi liikehtiä ja irrottautua auktoriteeteista. Sen seurauksena opiskelijat halusivat itse päättää, miten elää sisäoppilaitoksessakin, mitkä opiskeluaineet olivat tärkeitä ja mitkä vähemmän tärkeitä. Valinnaisuus lisääntyi. Opiston sisäoppilaitoselämä muuttui perusteellisesti 1970-luvulla, kun dramaattisen tulipalon jälkeen ikäraja nostettiin täysi-ikäisyyteen, annettiin oppilaille omavastuu ja avaimet käteen.

Ylioppilaat kansoittivat opiston omine vaatimuksineen. Linjoihin jakautuminen ja approbatureiden päättäminen murensivat yhtenäisyyttä ja laimensivat illanviettojen järjestämistä. Mutta erikoistuminen loi lisää aktiviteetteja ja taide-elämyksiä ja laajensi näköpiiriä. Approbaturit aukaisivat opiskelijoille ovet kaivatuihin yliopistoihin.

Värikkään opistoelämän kuvauksen ohella kirjoittaja tarkastelee puheviestinnän opetuksen kehittymistä ja oppiaineen merkitystä. Samalla hän pohtii omaa kasvuaan ihmisenä, työtoverina ja opettajana. Teoksessa, koko B5, on 261 sivua ja lukuisia valokuvia ja piirroksia. Paino 700g.

Opistolaiselämää opettajan silmin

Hannele Havas

"Minua ei häirinnyt, että työaika kesti aamuvarhaisesta iltamyöhään tai että sisäoppilaitoksen opettajan opiskelijoiden kesellä asuessani olin aina päivystysvuorossa. Jouduin paneutumaan nuorten iloihin ja suruihin, heittelemään yöllä ulos kutsumattomia vieraita, lainaamaan rahaa, ompelukonetta ja paistinpannaa. Ja opin olemaan hermostumatta herättyäni kolmen aikaan yöllä käytävällä järjestettyjen improvisoitujen lettukestien ilonpitoon." Näin kirjoittaa puheviestintää ja äidinkieltä Opistossa opettanut Virpi Kaartinen kirjassaan Sirpaleita Oriveden Opistolta, muistoja ja kirjoitelmia kansanopistovuosilta 1967 - 1986.

Opisto oli aikalailla toisenlainen yhteisö kuin nyt. Kun Kaartinen tuli taloon 1960-luvun lopulla, lähes kaikki opettajat perheineen asuivat vielä Opiston rakennuksissa. Oli Parkkulainen, Suihkot, Suvannot, Seppäset, Oksaset, Tiilikaiset ja Kankaiset. " Kankaisten yläpuolella jyski opiskelijoita. Puukengät olivat juuri tulleet muotiin." Ja Uotilassa vielä Suominen, Mikola ja Louhivuori.

Monen lapsen koti oli Opistolla Ja lapsia vilisteli ympäri pihamaata. "Tuli ikään kuin yhteiseksi huoleksi vilkaista silloin tällöin ikkunasta, ovatko pihalla leikkivät lapset vielä tallessa. Kai opiston alue oli niin turvallinen ja yhteinen kontrolli toimi, että lapset saivat tulla toimeen aika paljon itsekseen. Usein kesken oppitunnin ovi avautui ja piskuinen ääni piipitti lattian raosta: Ootko nähnyt meidän pappaa/isää/äitiä?"

Kirjoittajan opetusala kattoi äidinkielen ohella laajasti suullista esitystaitoa puhetaidosta näyttelemiseen. Puhekuorot kuuluivat tuohon aikaan ilmaisutaidon kirjoon.

"Puhekuorosta tuli aikaa myöten lempilapseni, myös äänenkäytön ja lausunnan opetuksen apukeino. Kaikenikäiset opiskelijat mielellään rytmittävät tekstejä, tekevät niistä kaanoneja ja rytmifantasioita, höystävät clustereilla, äänellä ja liikkeellä. Cluster on useiden toisiaan lähellä olevien yhtäaikaisten sävelten muodostama sävelkasauma, josta syntyy hälyvaikutelma."

Puhekuoroesitykset kuulostavat kirjassa kuvailtuina hauskoilta ja mielenkiintoisilta.

Syysimpromptu kahdelle luentokansiolle ja muoviämpärille esitettiin opiston avajaisjuhlassa 1983. Opiston 75-vuotisjuhlaan valmistunut poikkitaiteellinen Sammon taonta oli puheviestinnän aineryhmän onnistunut voimannostus, joka myös kuvattiin televisioon. Olisipa kokenut näitä livenä!

Virpi Kaartisen kirja on arvokas ja hyödyllinen lisä satavuotiaan Opiston taipaleen dokumentoinnissa.

Kaartinen katsoo opistoa lämpimästi sisältä päin, myötäelävällä viisaudella ja huumorin pilke silmäkulmassa. Kirja on varmasti elähdyttävää luettavaa tuon ajan opiskelijoille ja opettajakollegoille, joita on edelleenkin opettajistossa. Kaartinen luo persoonallista, tarkkanäköistä ajankuvaa, ja antaa tietoa myös oppisisällöistä ja opetusmenetelmistä. Kirjoittaja antaa suunvuoron myös muille aikalaisille, mikä laajentaa kiinnostavasti näkökulmaa kansanopistoelämästä.

Satavuotias Oriveden Opisto on niitä maamme johtavia kansanopistoja, joka on aina ollut aikaansa edellä. Jo varhain se otti opetusohjelmaansa taiteet, luonnon- ja ympäristönsuojelun, kansainväliset asiat, tasa-arvon ja kehitysmaapolitiikan. Pedagogiikkaa uudistettiin: syntyivät temaviikot, opintojen ohjaus ja opintojen seuranta. Kokeiltiin luovaa ilmaisutaitoa ja projektiopetusta, menttiin mukaan progressiiviseen kansanopistoliiikkeeseen, perustettiin opistoneuvostot ja rakennettiin periodiluku. Opistolla luennoi joka vuosi useita ammattinsa huippuosaajia niin tieteen kuin taiteenkin alalta. Opettajia lähetettiin kursseille sekä Suomeen että ulkomaille. Pohjoismaiset yhteydet olivat hyvät. Oriveden Suvi lyhytkursseineen kehittyi tunnetuksi instituutioksi.

Tärkeänä tekijänä aineistossa nousee esiin perinteisen kansanopistoelämän ja -koulutuksen radikaali muutos 1960-luvun lopusta alkaen. USA:ssa ja Euroopassa nuoriso alkoi liikehtiä ja irrottautua auktoriteeteista. Sen seurauksena opiskelijat halusivat itse päättää, miten elää sisäoppilaitoksessakin, mitkä opiskeluaineet olivat tärkeitä ja mitkä vähemmän tärkeitä. Valinnaisuus lisääntyi. Opiston sisäoppilaitoselämä muuttui perusteellisesti 1970-luvulla, kun dramaattisen tulipalon jälkeen ikäraja nostettiin täysi-ikäisyyteen, annettiin oppilaille oma vastuu ja avaimet käteen.

Ylioppilaat kansoittivat opiston omine vaatimuksineen. Linjoihin jakautuminen ja approbatureiden päättäminen murensivat yhtenäisyyttä ja laimensivat illanviettojen järjestämistä. Mutta erikoistuminen loi lisää aktiviteetteja ja taide-elämyksiä ja laajensi näköpiiriä. Approbaturit aukaisivat opiskelijoille ovet kaivattuihin yliopistoihin.

Värikkään opistoelämän kuvauksen ohella kirjoittaja tarkastelee puheviestinnän opetuksen kehittymistä ja oppiaineen merkitystä. Samalla hän pohtii omaa kasvuaan ihmisenä, työtoverina ja opettajana.